

Doing good:
Green economy, green business and the sustainability challenge
December 2nd, 2009
Royal Olympic Hotel, Athens

Θέμα: Η Βιώσιμη Ανάπτυξη & η Ελληνική Ιδιαιτερότητα
Title: Sustainable Development and the Greek Peculiarity

Η εντυπωσιακή οικονομική πρόοδος που σημειώθηκε στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα συνοδεύτηκε από ένα αρχικά μη υπολογίσιμο κόστος, αυτό της υποβάθμισης του περιβάλλοντος μέσα από την οικολογική καταστροφή των θεμελίων της οικονομίας.

Μέσα από ζυμώσεις και διασκέψεις δημιουργήθηκε η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης που διατυπώθηκε για πρώτη φορά το 1987 από την επιτροπή Brundtland, δηλαδή η ανάγκη της ανάπτυξης που βασίζεται στην ικανοποίηση των αναγκών του σήμερα, αλλά και των αναγκών των επόμενων γενεών.

Και εδώ ήρθε η μεγάλη πρόκληση. Μια πρόκληση που αντίπαλο έχει τους ίδιους τους εαυτούς μας. Γιατί, η πρώτη πρόκληση είναι να πειστούμε όλοι ότι μέσα από τις επενδύσεις προς την κατεύθυνση της διατήρησης των περιβαλλοντικών συνθηκών θα επιτραπεί η ανάλογη ανάπτυξη και στο μέλλον. Ανάπτυξη, που θα αποτελείται από ένα σύνολο θετικών αλλαγών σήμερα για την διασφάλιση του αύριο και που γενικά συνδέεται με τις έννοιες:

α) της περιβαλλοντικής πρόκλησης μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος

β) της κοινωνικής πρόκλησης μέσα από αυτό που ονομάζεται αξιοπρεπής εργασία

γ) της προόδου και της κοινωνικής ευημερίας

Οι προκλήσεις αυτές γίνονται ακόμη πιο έντονες και επιτακτικές όσον αφορά την Ελλάδα. Μια Ελλάδα που είναι γνωστή για την πολιτική και την κοινωνική της καθημερινότητα με τις γνωστές αδυναμίες.

Μια Ελλάδα που αποτυγχάνει να παρακολουθήσει τις αλλαγές του συμβαίνουν στον κόσμο, με αποτέλεσμα το περιβαλλοντικό ζήτημα είτε να

μην υφίσταται ως θέμα συζήτησης, είτε να προκαλεί ένα περιορισμένο ενδιαφέρον στη σφαίρα της εξυπηρέτησης και προβολής μεγάλων κυρίως δημόσιων έργων.

Μια Ελλάδα που εφαρμόζει παρωχημένα μοντέλα οικονομικής ανάπτυξης γύρω από το τετράπτυχο: άσφαλτος, μπετό, ατσάλι και τραπεζικός δανεισμός και δεν αντιλαμβάνεται τους όρους της πραγματικής οικονομίας, όπως δηλαδή η αύξηση του ΑΕΠ μέσω εξωτερικών πηγών εσόδων.

Μια Ελλάδα με πολιτικές προστασίας συγκεκριμένων επαγγελματικών δικαιωμάτων και ταυτόχρονο αποκλεισμό άλλων. Μια Ελλάδα με Πολιτικές που δεν δίνουν λύση στα σύγχρονα οικονομικά αναπτυξιακά μοντέλα.

Είμαστε όμως αποφασισμένοι να εφαρμόσουμε πράγματι την Βιώσιμη Ανάπτυξη στην χώρα μας; Όλοι σήμερα μιλάνε για την πράσινη ανάπτυξη, συμβαίνει όμως αυτό γιατί όντως πιστεύουν ότι είναι η μόνη λύση στην κρίση ή επειδή είναι της μόδας;

Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει πρόοδος που είναι επί της αρχής της, ιδέα που συνιστά πρόταση για κοινωνική αλλαγή και προϋποθέτει την αποδοχή καινοτομιών που γενικά είναι ασύμβατες με προϋπάρχουσες ισορροπίες.

Το επιστημονικό δυναμικό που μπορεί να υλοποιήσει το όραμα της βιώσιμης ανάπτυξης υπάρχει, ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΠΑΨΕΙ να είναι επιτέλους αποκλεισμένο μέσα από αντιπεριβαλλοντικές πολιτικές, αλλά και κυρίως θεσμικούς ή επαγγελματικούς εξοστρακισμούς.

Τα όποια περιβαλλοντικά πρόβλημα αντιμετωπίζονται μέσα από την περιβαλλοντική επιστήμη που διευρύνει τα όρια των φυσικών συστημάτων, την πνευματική εντιμότητα και την κοινή λογική. Ανορθολογικοί συντεχνιακοί φόβοι ή πολιτικοί καιροσκοπισμοί πρέπει να περάσουν στο παρελθόν.

Η κλασική θεωρία του παγκοσμίου οικονομικού συστήματος πρόσφατα κατέρρευσε, βαλτωμένη στην παρωχημένη αντίληψη ανάπτυξής της μέσα από την βιομηχανία του κατασκευαστικού κλάδου.

Αυτό που χάθηκε στον κρίκο της αλυσίδας μεταξύ άλλων ήταν και η ανάλυση του εξωτερικού κόστους (δηλαδή το περιβαλλοντικό, κοινωνικό, οικολογικό και αναπτυξιακό κόστος ρίσκου υλοποίησης του όποιου έργου), γιατί κατά κανόνα κανείς δεν ήταν διατεθειμένος να δεχτεί την οικονομική επιβάρυνση που αυτό προκαλεί, προβάλλοντας για την αποφυγή του το αντεπιχείρημα της αδυναμίας αποτίμησης αγαθών και υπηρεσιών.

Μόνο οι μέθοδοι της περιβαλλοντικής οικονομίας ενσωματώνουν το εξωτερικό κόστος στην αναπτυξιακή διαδικασία και στις τιμές, οπότε και δημιουργούνται οι οικονομικές προϋποθέσεις αντιμετώπισης των δυσμενών συνεπειών. Η ανάπτυξη γίνεται έτσι πιο ακριβή, αλλά και πιο δίκαιη.

Σε ένα τέτοιο μοντέλο θα πρέπει να επενδύσει το κράτος. Ένα κράτος που θα πρέπει να έχει παρεμβατική θέση διαιτητή – ρυθμιστή, χωρίς το ίδιο να είναι επιχειρηματίας, γιατί, ας μην κρυβόμαστε, ελεγκτής και ελεγχόμενος ταυτόχρονα είναι το δίπτυχο της παρακμής και της αποτυχίας.

Η πραγματική αγορά – οικονομία πρέπει να έχει: α) μεγαλύτερο χώρο ανάπτυξης, β) πολιτικές εγγυήσεις – διευκολύνσεις και γ) ρόλο κεντρικού οικονομικού φορέα υλοποίησης, αλλά όχι μόνη της με τους μηχανισμούς της και άναρχα. Αντίθετα, επιβάλλεται η κοινωνική συμμετοχή και η δίκαιη κατανομή του κόστους – οφέλους, για τη μείωση της ανεργίας, των κοινωνικών ανισοτήτων και των περιβαλλοντικών πιέσεων.

Πέρα από αδικαιολόγητους φόβους, συμφέροντα, αφορισμούς τεχνολογιών και υστερίες, η λύση είναι η Βιώσιμη ανάπτυξη στο σύνολο της, η οποία όμως εμπεριέχει την έννοια της Πράσινης ανάπτυξης. Η Πράσινη ανάπτυξη στην κυρίαρχη διάσταση της αντιπροσωπεύει την ανάπτυξη μόνον μέσα από τις ανανεώσιμες πηγές και την εξοικονόμηση ενέργειας.

Και αυτό δεν είναι ικανό από μόνο του να βοηθήσει την χώρα μας να βγει από το αδιέξοδο δημιουργώντας τον κατάλληλο αριθμό θέσεων εργασίας γιατί δεν υπάρχει πρωτογενής παραγωγή τέτοιων πρασίνων τεχνολογιών.

Περιοριζόμαστε μόνον στην εμπορία - εγκατάσταση και την συντήρηση - λειτουργία. Ενδεικτικά αναφέρω ότι σύμφωνα με στοιχεία από το The European Wind Energy Association για κάθε ένα μεγαβάτ αιολικής ενεργείας δημιουργούνται θέσεις εργασίας που αντιστοιχούν σε 15,1 εργατοέτη για την κατασκευή του εξοπλισμού (90,4%), 1,2 εργατοέτη για την εγκατάσταση του (7.2%) και 0.4 εργατοέτη για την λειτουργία του (2.4%). Δηλαδή από τα συνολικά 16.7 εργατοέτη εν δυνάμει μόλις τα 1.6 εργατοέτη θα αποτελέσουν πραγματικά ελληνικές θέσεις εργασίας. Αυτό σημαίνει περίπου 120.000 θέσεις εργασίας σε ορίζοντα 10-15 ετίας και αντιστοιχεί μόλις στο 1-1,2% όταν η πραγματική ανεργία είναι πολλαπλάσια αυτού.

Έτσι, η βιώσιμη ανάπτυξη όντως αποτελεί σήμερα μονόδρομο με σημαντικές προοπτικές οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας. Ωστόσο ένα ακόμα πρόβλημα είναι ότι στη χώρα μας υπάρχει έλλειμμα συντεταγμένης περιβαλλοντικής πολιτικής σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο.

Η ακατανόητη συμπόρευση της οποίας πολιτικής με το life-style, η αντισυνταγματική κατ` εξαίρεση ισχύς νόμων, η άστοχη από πλευράς μετάφρασης εναρμόνιση των Ευρωπαϊκών οδηγιών στο Εθνικό δίκαιο, η ανάγκη δυο-τριών ή και περισσότερων ερμηνευτικών εγκυκλίων που εξηγούν τι λέει ο νομός ή η ΚΥΑ, η κατά το δοκούν ερμηνεία και εφαρμογή των νόμων, η έλλειψη κοινής λογικής, η έλλειψη σοβαρών ελεγκτικών μηχανισμών στελεχωμένων με κατάλληλους επιστήμονες, η τρομακτική γραφειοκρατία, οι αλληλοσυγκρουόμενες νομοθεσίες, η νωθρότητα της κοινωνίας λόγω των

οικονομικών προβλημάτων, όλα αυτά θέτουν το ενδιαφέρον για την περιβαλλοντική προστασία σε τελευταία μοίρα και το ανάγουν σε πολυτέλεια.

Η σοβαρή και αποτελεσματική περιβαλλοντική πολιτική δεν γίνεται με δημόσιες σχέσεις, ούτε χαράσσεται από τις ΜΚΟ που μέσα από αποσπασματικές θέσεις γύρω από την οικολογία δεν μπορούν να αναδείξουν τόσο επιστημονικά όσο και συντεταγμένα ολοκληρωμένες παρεμβάσεις. Η συντεταγμένη περιβαλλοντική πολιτική μπορεί να ασκηθεί από την πολιτεία με τη βοήθεια των καταλλήλων επιστημόνων που η ίδια φρόντισε να παράγει. Η ειδικευμένη επιστημονική γνώση εφαρμόζεται από αυτούς που την σπούδασαν στο σύνολο.

Η χώρα μας έχει ιδιαιτερότητες και μια ενδεχομένη μεταφορά του πρασίνου μοντέλου ανάπτυξης όπως αυτό λειτουργεί στον υπόλοιπο κόσμο, ενδεχομένως να αποτύχει. Η Ελληνική πραγματικότητα είναι διαφορετική και το πράσινο οικονομικό μοντέλο απαιτεί την εξειδίκευση του στην ελληνική ιδιαιτερότητα της λαμβάνοντας και αντιμετωπίζοντας παραμέτρους όπως αυτές της μη ανταγωνιστικότητας, της μη πρωτογενούς παραγωγής πρασίνων τεχνολογιών, του εμπορικού καιροσκοπισμού, της διαφθοράς κ.ά.

Οι πυλώνες του παλαιού μοντέλου ανάπτυξης όπως αυτοκινητοβιομηχανία, κατασκευές, ναυτιλία και τουρισμός έχουν πέσει σε τέλμα έχοντας κάνει τον κύκλο της προσφοράς τους και πλέον είναι ανίκανοι να λειτουργήσουν σαν σπερματοδότες στο μπόλιασμα και την άνθηση της νέας οικονομίας.

Κλείνοντας, θα ήθελα να σας παραθέσω άλλη μια Ελληνική ιδιαιτερότητα του σήμερα: μόλις το 6,7% αυτών που το εργασιακό τους αντικείμενο είναι η προστασία του περιβάλλοντος έχουν γνωστικό αντικείμενο σπουδών τους το περιβάλλον!

Για αυτό λοιπόν είναι ώρα να τελειώνουμε με τους μύθους και τα ψευτοδιλλήματα. Πράσινη βιώσιμη πολιτική στην πράξη και όχι στα λόγια. Να συνταχθούμε στην ιδέα της περιβαλλοντικής διατήρησης στο μέτρο του τεχνικά δυνατού, ανεξαρτήτως του είδους της αναπτυξιακής δραστηριότητας, αλλά με κύριο άξονα υλοποίησης αυτής, τη μέγιστη τεχνικά δυνατή προστασία του περιβάλλοντος.

Νέες πράσινες θέσεις εργασίας άμεσα:

A) από την περιβαλλοντική συμμόρφωση και αναδιοργάνωση των υφισταμένων παραγωγικών βιομηχανικών επιχειρήσεων,

Β) από την ανάπτυξη νέων πάρκων ΑΠΕ και κίνητρα για δημιουργία μονάδων τοπικής παραγωγής τους,

Γ) από την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών οικονομικών και των παραγωγικών δεικτών αειφορίας στην λειτουργία των επιχειρήσεων αφού έτσι θα συνειδητοποιήσουν το πραγματικό κόστος παραγωγής τους,

Δ) από τη δημιουργία αξιοπρεπών μηχανισμών ελέγχου στελεχωμένων κατάλληλα που θα διέπονται από την κοινή λογική και τη δημιουργική επιστημονική γνώση,

Ε) από την τροποποίηση της παραγωγικής διαδικασίας για παραγωγή φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων,

Ζ) από την κρατική στήριξη με ταυτόχρονες διακομματικές πολιτικές, εγγυήσεις στους επιχειρηματίες για επενδύσεις με κανόνες.

Και να μην ξεχνάμε
Προσοχή η αδράνεια κοστίζει!

Με εκτίμηση,

Αναστάσιος Γ. Μούντριχας,

Περιβαλλοντολόγος B. Techn., B.Sc. (Hons) Env. Sci., M.Sc. Env. Eng.

Γενικός Γραμματέας, Ένωσης Πτυχιούχων Περιβαλλοντολόγων Ελλάδας.